

Најава превременог пуштања на слободу из хашке тамнице несрећника на правди Божијој, Драгана Обреновића, обрадоваће сваку часну и правдољубиву особу. Посебно писца ових редова, који је радио у његовом тиму одбране, упознат је са свим околностима тог предмета – јавним и тајним – и зна да је скоро дванаестогодишњу казну, на срамоту Инквизиције и њених нечасних апологета, одлежала потпуно невина особа.

Драган Обреновић није само невина већ и трагична особа. Ухапшен је по тајној оптужници [*lettresdecachet*, за шта су „просветитељи“ некада тако жестоко критиковали *ancien*

r

é

gime

у Француској, данас је са пуним одобравањем ревнитеља људских права постао уобичајени механизам „међународне правде“] од стране окупаторских снага у БиХ 2001. године на Ускрс, и затим испоручен правним целатима у Хагу на даље процесуирање. Његова оптужница била је састављена шаблонски, обухватајући лепезу стандардних епитета, од геноцида, прогона и злочина против човечности, до удруженог злочиначког подухвата, у оквиру чега му је Тужилаштво правнички фиктивно импутирало убиство седам до осам хиљада људи у Сребреници иако он није убио ни једну једину конкретну особу.

Када сам заједно са његовим америчким главним адвокатом Џином Вилсоном, у притворској јединици у Шевенингену упознао Драгана Обреновића, то је било непосредно после његовог испоручења. Оптужени је био у ратоборном расположењу, одлучан у намери да „докаже невиност“ пред „судом“. Код куће у Зворнику, чекали су га супруга и тада шестогодишњи синчић. У родном месту, Рогатици, брижни родитељи и браћа.

Драган Обреновић је био елитни професионални официр ЈНА, међу најбољим дипломцима војне академије. Када је 1992. године избио рат, као патриота родом из Босне, будући преко потребан стручан кадар капетан Обреновић остао је да служи у новоформираној Војсци Републике Српске. До краја рата био је унапређен у чин мајора. У време критичних догађања у вези са Сребреницом, у јулу 1995. године, налазио се на положају начелника штаба Зворничке бригаде, Дринског корпуса.

У чему се састојала „кривица“ Драгана Обреновића, када је реч о извођењу сребреничке операције и њеним последицама? На то питање заиста је тешко одговорити, мада тужилаштво Хашког трибунала јесте имало свој одговор. Наиме, највећи део времена у критичном периоду после 11. јула Драган Обреновић и његови малобројни Спартанци провели су у планинским врлетима изнад Зворника, далеко од Сребренице и од стратишта за заробљене припаднике Армије БиХ. Они су тамо, супротстављајући се вишеструко бројнијој хорди 28. дивизије АРБиХ у оружаном пробоју, организовали очајнички отпор и заштитну одбрамбену акцију. Постојала је потпуно реална могућност да противничке снаге, чије намере у том тренутку нису биле познате, упадну у град Зворник, где тада није било војске способне да га брани, и да тамо почине покољ.

Да, али Драган Обреновић је био официр и начелник штаба бригаде у чијој су „зони одговорности“ почињени злочини. Суптилности његовог стварног положаја и могуће делатности у том периоду биле су небитне за Хашко тужилаштво. У тој фази инквизиције, важно је било само то да се операционализују осуђујуће пресуде против командног нивоа ВРС коме су поред Обреновића, припадали суоптужени пуковник Видоје Благојевић и капетан Момир Николић из Братуначке бригаде, и Драган Јокић, командант инжењеријске чете Зворничке бригаде. Случај овог последњег посебно сликовито одражава хашку фарсу. Јокић је био оптужен за „потпомагање у убијању мушкараца босанских Муслимана ... тако што је ресурсе и особље инжењерије ставио на располагање за копање масовних гробница и укуп погубљених жртава у њима.“ Јокићев коментар на све то био је достојан једног Шешења или Гарсије Маркеса: „Уместо што ми суде, требало би да ми за то дају орден. Да по оној летњој жези нисмо брзо извршили укуп, околно становништво би вероватно помрло од колере!“

После неколико месеци током којих смо интензивно посећивали утамниченог Обреновића, Вилсон и ја смо приметили драстичну промену у расположењу оптуженог. У свакодневном додиру са „староседеоцима“ у притворској јединици, Обреновићев борбени елан нагло је спласнуо. Не знам да ли је у Војној академији читао Дантеов „Пакао“, али је било јасно да је из непосредног искуства докучио његову основну поруку. Једног дана, Обреновић нам је са запрепашћењем саопштио да је један од оптуженика на његовом спрату признао два убиства која није починио. На питање нашег штићеника, зашто је тако поступио, тај човек је навео прагматичне разлоге, сматрајући да ће му такво признање највише користити да постигне нагодбу са тужилашвом и да се најзад отараси ноћне море процеса који се води против њега. Обреновић је био шокиран, а такође и ја, пошто сам тада био прилично зелен по питању начина рада Хашког трибунала. Сада ми је све то већ сасвим нормално.

Тужилац у предмету Драгана Обреновића био је злогласни хашки Вишински, Питер Маклоски. Ако у Трибуналу постоји универзално презрена особа, и међу адвокатима и међу оптуженицима, то је он. Маклоски је школски пример онога против чега је упозоравао свети апостол Павле: ревност не по разуму. Размажено дете из богате америчке политичке фамилије (отац му је био конгресмен у време вијетнамског рата), осредњих интелектуалних и професионалних капацитета (то се подразумева), Питер је од Сребренице (поред омиљеног хобија, пецања) направио свој животни морални пројекат. При том, у проучавању предмета он никада није одмакао даље од карикатуралних представа из званичног наратива. Бити Србин и у Питеровим очима бити на неки начин повезан са Сребреницом било је, по дефиницији, врло опасна ствар.

Следећих годину и по дана претпретресног поступка било је за нас емотивни тобоган, у зависности од променљивог расположења и намера клијента. У једном периоду, Обреновић је упао у озбиљну клиничку депресију. Када се сагледају све околности, то је потпуно разумљиво. За мене је остала необјашњива само једна ствар: његов скоро непрекидни рефрен, „како ћу овако тешке оптужбе објаснити сину када порасте?“ Мени је одговор на то питање био кристално јасан: сасвим је довољно детету рећи да треба да се поноси тиме што је оцу судио нелегитиман суд чији су политички мотивисани закључци о „кривици“ ништавни и без икаквог правног или моралног дејства. Невино страдање није срамота него је велика част, када је неко тога удостојен. То би бар ја рекао своме детету. Али, *suum cuique*.

После извесног времена почело се назирати отварање судског процеса против тада већ четворице сребреничких оптуженика. Фазе клонулости духа смењивале су фазе решености да се докаже „невиност“ и да се иде до краја, па опет колапс. То је тако било до неколико дана пред почетак суђења у априлу 2003. године. Тада се, као гром из ведре неба, пронела вест да је суоптужени Момир Николић склопио нагодбу и да ће за узврат за признање кривице и сведочење против других у корист тужилаштва избећи неизвесности суђења и добити мање-више предвидљиву казну.

Али вратимо се мало уназад. Иза завесе, на сцени је преко супруга, главног адвоката у предмету Обреновић, почела да делује госпођа Ненси Вилсон. Носталгична за својом кућом у САД, пријатељицама и неуротичним псом којег су Вилсонови морали да оставе другоме на чување када су се привремено преселили у Холандију у очекивању дугогодишњег судског процеса, Ненси је код супруга активно лобирала да пронађе неко решење да би се могли што пре вратити кући. Маклоски је више пута преко адвоката упућивао Обреновићу позиве на сарадњу, што је оптужени одлучно одбијао да прихвати. Адвокат Вилсон је по професионалној дужности имао обавезу да оптуженом објасни потенцијалне предности и недостатке прихватања или одбијања понуда тужилаштва. Како је време одмицало, Вилсонове правне поуке, које су по правилима службе морале

да остану строго неутралне, све више су воду терале на воденицу госпође Вилсон. Када је Николић склопио свој споразум, на само неколико дана пре почетка суђења, затекли смо Обреновића у врло несређеном стању. Искористио је своје право да главног адвоката овласти да покрене формалне разговоре са Маклоским о евентуалној нагодби.

Маклоски је ликовео. Једна од његових тактика да убеди Обреновића пре тога било је да му прети да је боље да одлучи да нагодбу склопи што брже, пре суђења, јер у противном, од тренутка када процес почне, понуда тужилаштва постаће драстично гора. Али упркос ранијим упозорењима, овог пута, да би помоћу Обреновићевог сведочења запушио бројне рупе у свом сребреничком предмету, Маклоски је ипак показао своју „људску страну“. Поручио је Обреновићу да ће му великодушно опростити закаснило признање (нагодба обухвата писање „Изјаве о чињеницама и прихватању кривице“ и неке друге ситнице, што траје неколико недеља, а све ово се одиграло буквално на само неколико дана пре него што је суђење требало да почне) и да ће без обзира на све ипак бити третиран као да је одлуку донео „на време“.

Охрабрен овако дирљивим излагањем тужиоца у сусрет, тада већ сломљени Обреновић наложио је тиму одбране да прионе на посао. У подруму зграде Хашког трибунала састајали смо се данима да уобличио „Изјаву о чињеницама“. Још увек зеленом, било ми је чудно зашто врло образованом и писменом Обреновићу није било допуштено да сам састави барем нацрт изјаве коју је требало да потпише. Ваљда је он особа која најбоље познаје „чињенице“ у свом предмету. Наравно, таква могућност је недопустива зато што „изјава“ оптуженог срочена за потребе нагодбе нема никакве везе са чињеницама. То је матрица које се он мора држати у будуће, када ће као сведок тужилаштва наступати против других. Зато је неопходно да сценарио по коме ће он одиграти своју улогу буде унапред јасно зацртан. Што је важило за Обреновића, важило је и за Ердемовића и за Николића, за Бабића и за Дeroњића – њихови наводни искази били су обликовани у канцеларији тужиоца и по мери његових потреба. Највише што оптужени може је да се успротиви уношењу неких периферних навода, али суштину „исказа“ који ће му се приписати контролише искључиво тужилаштво. У случају одбијања оптуженог да потпише оно што му се диктира, нагодба пропада. Он се тада мора суочити са наставком судског процеса и потенцијалном осветом разјареног Трибунала.

Подразумева се да када је пристао на Фаустовску нагодбу, очајни Драган Обреновић није могао бити свесан домета и свих последица потеза који је повукао. Уследиле су године понижавајућег лажног сведочења против сабораца и колега на другим суђењима где су се разматрале догађаји у Сребреници. Он ће тек сада имати шта сину, када порасте, да објашњава. Али кривицу за бацање овог невиног човека у хашку црну рупу безакоња и неправде не сноси он; носе је креатори савремене Инквизиције, рушиоци правног поретка и њихови корумпирани хвалитељи.

Епилог драме Драгана Обреновића, који је за своју „сарадњу“ добио седамнаестогодишњу казну (од чега је требало да издржи две трећине, или дванаест, а часни суд му је због узорног понашања недавно од тога опростио осам месеци) догодио се у ходнику Хашког трибунала. Кратко време након што је од своје несрећне жртве Драгана Обреновића изнудио „сарадњу“ и „признање“, у сусрет нам је ишао раздрагани тужилац Питер Маклоски. Његове речи морају се цитирати на изворном енглеском:

„Hey guys, you know something, we didn't have anything on him, anyway...“

На бе-ха-есу (то је званични есперанто Хашког трибунала, хибридни непостојећи босанско-хрватско-српски језик):

„Хеј, дечаци, знате ли да ми и нисмо имали никаквих доказа против њега...“